

VEČERNI LIST

Cene po pošti:
za celo leto . K 84.—
za pol leta . K 42.—
za četrt leta . K 21.—
za 1 mesec . . K 7.—
Za Ljubljano mesečno 7 K
Za inozemstvo mesečno 12.—
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon št. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Obračunajmo!

V Jugoslaviji ne vodimo gospodarske politike, ampak jugoslovansko gospodarstvo vodijo špekulanti, ki prav nič ne mislijo na splošno blaginjo in dobrobit države, marveč edino-le na svoj žep. Samo tako je mogoče, da se v naši z vsem obiljem blagoslovljeni državi draginja po vojni ne le ni polegla, ampak je še neprijetno narasla in še vsak dan raste. Pogledajmo le površno, kar smo v gospodarskem oziru doživeli od prevrata sem!

Takoj po prevratu, ko so bili shrambe in kašče izpraznili večinoma že vojni dobavitelji prejšnjega režima, ko ni bilo na razpolago kaj prida blaga za špekulacijo, to pa temmanj ker je bila v veljavi še vezana trgovina in se špekulanti še niso prav zbrali in domenili med seboj — nismo čutili bogve kakega olajšanja, gotovo pa tudi ne nove draginje. Zelo blagodejno pa se je uveljavil naravni potek gospodarstva ob novini l. 1919., ko se je vsepovsodi pokazalo obilje in so šle cene ne le živim, ampak tudi drugim življenjskim potrebščinam znatno navzdol. Živeti smo že skoraj začeli kakor pred vojno. Toda to je trajalo le par mesecev. Tedaj se je v Beogradu sklenila zarota proti kroni, ki je dotlej veljala malone toliko kakor dinar in je bila po gospodarskem in socialnem stanju novih dežela tudi dejansko toliko vredna. Od zgoraj doli se je dinar dvignil visoko nad krono in ukazalo, da je dinar vreden štiri krone. Začelo se je žigovanje in kasneje kolekovanje in končno zamenjava kron. Vse to so izrabili špekulanti in za njimi vsi drugi, ki majo kakršnekoli kupčijske posle, v to, da so neprestano dvigali cene. Dobiček je šel izključno v žep špekulantov. Tudi srbski narod v celoti od uničenja krona na korist dinarju ni imel koristi, nego škodo. Prvič je bila po okupaciji vsa Srbija preplavljena s kronami, drugič pa dinar v Srbiji niti danes ne plača več nego največ 2 kroni pri nas. Dobiček so torej spravili izključno špekulanti in njihove banke.

To bi bilo eno. Drugo so bile izvoznice. Imeli smo vezano trgovino toda vsak špekulant in lump je mogel po raznih botih in stricih v Beogradu dobiti dovoljenje za izvoz toliko in toliko vagonov živil in drugih življenjskih potrebščin. Tako smo doživeli, da smo znova začeli stradati kruha in da je moka popolnoma izginila s trga kakor v najhujših vojnih časih. Izginil je krompir, izginila mnoga druga živila ali pa se tako podražila, da jih je moral delavec in uradnik kupovati v količinah kakor zdravila.

Posebno jasno smo pa mogli opaziti krepnje špekulantov, ki uganjajo svoje čarovnije z našim gospodarstvom, ob letošnji novini, ko je končno začela rasti vrednost našega denarja in so začele v veliki trgovini hitro padati cene žitu, živilu in drugim živim. Tedaj je šel glas o milijonskih izgubah, ki jih bodo imeli veliki kupčevalci, ki so si bili po višjih cenah nagromadili velike zaloge žita in drugih živil. Ljudstvo si je oddahnilo, češ hvala Bogu, sedaj pa le pojde, sedaj bomo pa le zopet prišli na zeleno vejo in se bo mogel človek zopet pošteno preživeti. Nihače ni hotel kupiti drugega, nego le najnujnejše, češ bom že, kadar bo še cenejše in se cene umire. Toda mi smo obračali, kapitalisti bankokrati in špekulanti so pa

obrnili. Toliko časa so kuhali in žgali svoja vražja zelišča v belgrajskem kotlu, da so izkuhali, kar so želeli: svobodno trgovino. Vlada je dovolila, da se izvozi na tisoče vagonov pšenice, meso in mast ter prešči pa neomejeno. Vrh tega so hiteli sklepati trgovinske pogodbe z Avstrijo in Češkoslovaško in jima zagotovili ogromne količine živil. Sedaj so bili špekulanti zopet na konju: »Še je lakota v našem neposrednem sosodstvu — meje so odprte: mi kupujemo in izvažamo! Cene gor!«

In cene so šle in še grejo gor. Ubogo, ogoljufano ljudstvo pa stoji in gleda in ne more pojmiti. Namesto pričakovanih nižjih cen kar čez noč nova draginja, namesto belega kruha, o katerem je sanjalo, se mu reži nasproti novo stradanje. Kaj vse je pretrpelo to ubogo ljudstvo v zadnjih letih! Ne le, da so mu pritrkali živila tako zelo, da se je le kakor po čudu ohranilo na življenju, marveč so ga še pri tistem malem, kar so mu dajali, nesramno, zločinško goljufali in mu med moko, mast in druga živila mešali ničvredne in celo zdravju škodljive primesi. Ker se ljudstvo vsemu temu početju še do danes ni uprlo, mislijo špekulanti in tisti, ki so jim na voljo, očitno, da se je ljudstvo lakoti in vsemu pomanjkanju popolnoma udalo in da smejo torej oni svojo igro z njim brez konca uganjati. Sicer bo delavstvo in uradništvo najbrže že spet zahtevalo povišanje plač, toda pol z obljubami in pol z grožnjami jih bomo že ugnali kakor še vselej. In predno jim bomo zopet enkrat v resnici zvišali plače, bomo v tem že trikrat zvišali cene življenjskim potrebščinam. Tako si mislijo in tako ravna.

Nedvomno je sreča za državo, da so v tem času že razpisane volitve, v katerih je ljudski nevoľni dan izdaten ventil. Tudi s tem špekulirajo špekulanti in tem brezskrbneje greše. Tako so nesramni, da delajo tak-le račun: Ljudstvu smo vrgli volitve, da v njih zneso svojo jezo. V tej jezi bo še bolj slepo in brezumno nego navadno in tu moramo skrbeti, da pridemo k njemu v ovčjih oblačilih in ga z demokratičnimi in socialnimi frazami preslepimo, da smo ravno mi najboljši njegovi prijatelji. Tako nas bo volilo in nas znova postavilo nadse, da ga bomo vladali, kakor smo ga vladali doslej. Tako bomo imeli svoje lonce zopet na dobrem ognju.

Ali ni tako? Ali ne hodijo isti demokrati, ki so prava stranka kapitalistov in vseh vrst špekulantov, ki imajo na vesti vso korupcijo v državi, vso zločinško protiljudsko gospodarsko politiko in po izrečnem priznanju dr. Kukovca tudi zadnjo lumparijo: uvedbo svobodne trgovine — ali ne hodijo isti demokrati sedaj med ljudstvo kot sovražniki svobodne trgovine in prijatelji ljudstvu prijazne gospodarske politike? Ali se ne ogrinjajo sedaj demokrati s plaščem avtonomije, dasi so najzagrizenejši centralisti, dobrovedoč, da jim bo le v centralizmu, ki se mu pravi Beograd, cvetela pšenica?

Slabše nego demokrati bi morali poznati naše delavstvo in naše ljudstvo, da bi verjeli, da bo špekulantom tudi njihova politična igra tako dobro uspela, kakor jim uspeva njihova igra s ponarejenimi kartami na gospodarskem področju. Mi vemo, da velja sedaj med nami samo eno geslo: Obračunajmo!

bi obstajala polovica odvetnikov in velika večina zdravnikov iz judov. Vsled tega ne nazaduje le srednji stan, ampak tudi genij plemena propada. Madžarska potrebuje gotovega odstotka judov. Bil je pa velik pogrešek, da se je čez Gornjo Madžarsko pustilo v deželo tako veliko število judov. Govornik čisla in spoštuje genij judovskega naroda, mora se pa proti njemu braniti, ker utegne madžarskemu geniju škodovati ali ga celo tlačiti. Govornik bo glasoval za predlogo. (Burno odobravanje.)

Kako bodo razdeljeni poslanci.

Belgrad, 16. septembra. Državni volilni odbor je sklenil v svoji seji, da se 40 slovenskih mandatov razdeli na sledeči način:

Mariborsko volilno okrožje (Štajerska, Prekmurje in Koroška) dobi 21 poslancev; ljubljansko volilno okrožje (Kranjska brez Ljubljane in boroveljski okraj na Koroškem) 15 poslancev; Ljubljana (mesto) 4 poslance.

Od mariborskega in ljubljanskega okrožja odpade po en mandat na plebišcitno cono.

Poslanci ostalih pokrajin bodo razdeljeni tako: V starih mejah Srbije bo 20 kvalificiranih in 83 nekvalificiranih, skupaj 103 poslanci. V Južni Srbiji bo 13 kvalificiranih in 42 nekvalificiranih poslancev, skupaj 55 poslancev. Potemtakem bo imela vsa Srbija 158 poslancev. Bosna dobi 14 kvalificiranih in 49 nekvalificiranih poslancev, skupaj 63 poslancev. V Vojvodini bo 10 kvalificiranih in 34 nekvalificiranih poslancev, skupaj 44 poslancev. Hrvatska in Slavonija s Sremom bo imela 17 kvalificiranih in 68 nekvalificiranih, skupaj 85 poslancev.

Anglija in ruski boljševiki.

LDU London, 16. septembra. (Brezzično) Angleški ministrski predsednik je na poslovilno pismo Kamenjeva, ki je imelo namen zbežati javnost, uradno odgovoril, kakor sledi: 1. Kamenjev je trdil, da ni ničesar vedel o prodaji ruskih kronskih draguljev. Angleška vlada ima dokaze, da je vedel o prodaji, da je o tem poročal svoji vladi, da je iz izkupička dal »Daily Herald« veliko vsoto in da je nameraval temu listu ponuditi nadaljnjih 70.000 funtov šterlingov. 2. Angleška vlada ima tudi dokazov o tem, da je izkupiček prodaje, ki se je izvršila z največjo previdnostjo in

brez posredovanja bank, bil izroččen ne enemu izmed ravnateljev, temveč sinu izdajatelja lista. 3. Kamenjev je namenoma izpremenil mirovne pogoje za Poljsko, ki jih je prejel od svoje vlade. Ti pogoji so vsebovali čisto jasno zahtevo, da se poljsko delavstvo oboroži pod nadzorstvom zastopnikov poljskih, ruskih in norveških strokovnih organizacij. 4. Angleška vlada obžaluje, da je morala to stvar splošno objaviti, toda ker sovjetski zastopniki niso držali svoje besede, da se ne bodo vmešavali v notranje zadeve Anglije, se je smatrala prisiljena to storiti.

Volivni zakon za konstituanto.

O kandidatskih listah

določa zakon poleg onega, kar smo navedli včeraj, še naslednje:

Členi 39. in 40: Dan pred volitvami se morajo tiskane kandidatske liste prilepiti na glasovalne skrinjice; vsaka kandidatska lista mora imeti svojo glasovalno skrinjico. Glasovalne skrinjice stoje po vrsti, kakor so bile na sodišču potrjene posamezne kandidatske liste: prva na prvem mestu, druga na drugem itd.

Člen 42. Kandidatska lista, ki je že izročena sodišču, četudi ni še potrjena, se ne sme več preklicati ne izpreminjati. Samo če kateri izmed predlaganih kandidatov umrje ali izgubi pasivno volivno pravico, se sme namesto njega predlagati drug kandidat. Za tak predlog mora biti toliko predlagateljev, kolikor za celokupno listo, in sicer morajo biti isti predlagatelji kakor na prvotni listi, razen če je kdo tudi od teh umrl ali izgubil volivno pravico; taki se sme nadomestiti z drugim. Take dopolnitve ali izpremembe v kandidatskih listah so dovoljene najdalje do pet dni pred volitvami.

Člen 43. Ako se v kakem okrožju ali mestu prihlasi samo ena kandidatska lista, se glasuje samo za to.

Členi 44.—48. govore o volivnem materialu: skrinjicah, kroglicah, tiskovinah itd. Vse to morajo pravočasno nabaviti občine na račun skupščinskega proračuna. Za obnovo ali popravo bodo morale nositi stroške občine same. Vse volivne potrebščine razpošlje občinam notranje ministrstvo.

Volišča, volivni odbor, glasovanje.

Člen 49. Vsak volivec sme glasovati samo enkrat, samo osebno, samo na volišču svoje občine in samo za potrjene kandidatske liste.

Čl. 50. Volitve se morajo vršiti v občinskem uradu ali kakem drugem primerenem poslopiju, nikoli pa ne v cerkvi. (Ta je pa dobra.) Po večjih občinah ali kjer so vasi daleč raztresene, mora biti več volišč.

Čl. 52., 53. Na vsakem volišču mora biti volivni odbor, sestavljen iz enega občinskega odbornika, ki ga v ta namen izvoli občinski odbor, dalje iz po enega predstavnika vsake kandidatske liste dotičnega okrožja in iz enega sodnika ali pravnika ali sodnega uradnika, ki predseduje volivnemu odboru. Sodnika ali pravnika ali sodnega uradnika določa za vsako volišče državni odbor v teku 35 dni po razpisu volitev. Kdor bi te dolžnosti iz tehtnih razlogov ne mogel sprejeti, se mora v 10 dneh

po objavi volivnih predsednikov v »Službenih Novinah« z dokazi obrniti na državni svet, da ga dolžnosti odveže.

Člen 55., 56. Volivni odbor se snide in začne poslovati na volišču dan pred volitvami. Tam sprejme od občine ves volivni material n druge potrebščine in mora skrbeti, da je vse v redu. Skrinjice se zaklenejo in zapečatijo, nakar vzame po en ključ predsednik voliv. odbora, drugega občinski odbornik, tretjega pa predstavnik dotične kandidatske liste ali njegov namestnik.

Nato volivni odbor izbere potrebno število zapisnikar, in drugih pomočnikov, in ko je vse uredil, sestavi zapisnik o svojem poslovanju, ki ga podpišejo vsi člani volivnega odbora. Nato zapro okna glasovalne sobe, zaklenejo ob odhodu vrata in jih zapečatijo. Ključ od vrat vzame s seboj predsednik volivnega odbora. Pred volivno poslopje postavijo stražo, ki se ne sme nikamor odstraniti.

Člen 57. Na dan volitve se mora voliv. odbor sestati pred vrati glasovalne sobe ob 7. uri zjutraj in se po prihodu v sobo prepričati, ako so ostale skrinjice in vse drugo nedotaknjeno. Potem se o najdenem stanju sestavi zapisnik, otvorijo se odprti skrinjic in glasovanje se začne.

ANGLEŠKI RUDARJI SE POGAJAJO.

LDU Amsterdam, 16. septembra. (Wolfi) »Telegraaf« javlja iz Londona, da je vrhovno vodstvo zveze rudarjev zaprosilo ministra Hornea, naj ga sprejme, v kar je minister takoj privolil. Zveza je s tem napravila prvi korak do sporazuma.

BOJ PROTI RUSIJI.

LDU Dunaj, 16. septembra. (Dun. KU) Ukrajinski tiskovni urad poroča: Dne 14. t. m. se je začel ukrajinski napad na črti Bolzowce-Nizniow. Po trdovratnih bojih smo zavzeli Bolzowce in Michalowko. Dalje proti vzhodu je ukrajinska konjenica odločilno posegla v boj. Doslej smo zajeli nad 2000 ujetnikov in uplenili mnogo vojnega materiala. Ujetniki pripovedujejo, da se je sedaj, ko je žetev pod streho, uporno gibanje v Ukrajini tako razvilo, da je ogrožen celo Kiev in da Rusi pošiljajo znatna ojačenja proti ukrajinskim vstašem.

LDU London, 16. septembra. (Brezzično) Pri armadi generala Wrangla v Južni Rusiji je približno dva milijona beguncev iz vseh strani Rusije, katerim primanjkuje vsega. Potrebne so denarne podpore, zlasti ker med njimi razsajajo bolezn.

LDU Moskva, 16. septembra. (Brezzično) »Vestnik« piše: Francoske brezzične postaje zopet razširjajo napačne vesti iz Rusije. Tako objavljajo poročilo iz Kodanija, da je v Petrogradu izbruhnila revolucija, da je več ljudskih komisarjev bilo umorjenih in da so njihova trupla vrgli v

PROTI JUDOM NA MADŽARSKEM.

LDU Budimpešta, 16. septembra. (DKU) V narodni skupščini se je nadaljevala debata o zakonskem načrtu glede na numerus clausus (gotovo število) na visokih šolah. Poslanec škof Otokar Prochaszka je naglašal, da naj numerus clausus madžarskemu srednjemu stanu zagotovi kruh. Antisemitizma v madžarskem narodu sploh ni. Naš antisemitizem obstoji v tem, da tvorijo judje le bistven del naroda, da pa ne smejo doseči tega, da bi tvorili pretežni del naroda. Problem torej ni problem antisemitizma, marveč problem samoobranbe plemena. Judje zato ne smejo misliti na čin sovrašva, ako se postavimo v bran. Nedopustno je, da

